

dr. Andrej Pančur

Premoženjski in civilno-pravni položaj slovenskih Judov v 20. Stoletju

Trajal: 1.10.2006 - 30.9.2008

Judovsko prebivalstvo na ozemlju Republike Slovenije v 20. stoletju ni bilo nikoli posebno številno. Pred drugo svetovno vojno jih je bilo več kot 800 in so večinoma živeli v Prekmurju in v nekaterih večjih mestih (Ljubljana, Maribor, Ptuj in Celje). Večina slovenskih Judov ni preživela druge svetovne vojne. Okupator je vsem preganjanim Judom zaplenil premoženje. Ko so jugoslovanske oblasti po koncu vojne podžavile imetje oseb nemške narodnosti, so pri tem zaplenile tudi premoženje nekaterih Judov, ki so jih razglasili za Nemce. Hkrati je država začasno zasegla vso premoženje, ki ga je zaplenil okupator. Lastniki tega premoženja ali njihovi zakoniti dediči so se morali zaradi vrnitve ali dedovanja tega premoženja obrniti na pristojna sodišča. Večino tega premoženja so vrnili judovskim lastnikom oz. njihovim zakonitim dedičev. Hkrati pa se je tudi nad tem premoženjem v letih po koncu vojne izvajala nacionalizacija.

Ker so se pred drugo svetovno vojno prebivalci za Jude opredeljevali glede na svojo versko pripadnost, je bilo realno število v Sloveniji živečih Judov nekoliko večje kot jih prikazuje uradna statistika (problem pokristjanjenih Judov, mešanih družin in Judov s tujim državljanstvom). Zato bo ena od temeljnih nalog projekta čim bolj natančna identifikacija vseh Judov na ozemlju Republike Slovenije. Na tej podlagi bo mogoče opraviti popis judovskega premoženja. Po opravljeni identifikaciji Judov in popisu njihovega premoženja bo raziskava sledila usodi Judov in njihovega premoženja med in po drugi svetovni vojni. Vzporedno s temi raziskavami bo projekt raziskal še vlogo in pomen judovskega premoženja v slovenskem gospodarskem prostoru. Hkrati se bo v projektu raziskalo še celoten proces nacionalizacije, v kolikor je bil le-ta relevanten za usodo judovskega premoženja. Projekt bo posebno pozornost namenil popisu podržavljenega premoženja slovenskih Judov brez zakonitih dedičev in podržavljenemu premoženju judovskih organizacij in verskih skupnosti. Raziskal bo še problem premoženja Judov, ki so se po drugi svetovni vojni izselili v tujino. Kronološko se bo raziskava zaključila s petdesetimi leti 20. stoletja, ko je bil zaključen proces nacionalizacije judovskega premoženja.